Nr. 101 Sibiiu, Sâmbătă 19 Septemvrie (2 Octomvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

Sibiiu, 1 Octomvrie n.

Suntem datori să comunicăm cetitorilor ziarului nostru un eveniment politic, care a provocat zilele trecute mare fierbere şi frământare sufletească, nu numai printre Românii din statul ungar şi cei din regatul vecin, ci chiar şi prin cercurile politice dela Viena, ori poate că mai ales printre acestea din urmă.

Pe cale rămasă până acum încă nestabilită, redacţiunea ziarului vienez „*Reichspost*" a ajuns în posesiunea unui memorand, pe care aşa numiţii Români moderaţi din patria aceasta l-ar fi adresat fruntaşilor din partidul independist, în scopul, ca să-i înduplece să le sprijinească acţiunea ce o vor începe pentru a înjgheba un nou partid românesc în Ungaria, care va lua lupta cu partidul naţional român şi va căuta să scoată din dietă pe toţi deputaţii naţionalişti români, înlocuindu-i cu moderaţi, ori cu deputaţi maghiari, dar binevoitori Românilor.

In acest memorand moderaţii cer dela fruntaşii partidului independist maghiar sprijin, nu numai moral, ci mai ales *material,* pentruca să poată purta lupta cu succes în contra „ultraiştilor". In schimb fac promisiuni solemne, că vor căuta să bage pe Români în apele kossuthismului.

Ziarul „Reichspost" a publicat memorandul în întregime, susţinând, că e absolut autentic, şi şi-a făcut comentariile, dictate de îngrijirea, că ce va fi de monarhie şi de dinastie, dacă şi credinciosul popor român din Ungaria trece în tabăra kossuthiştilor şi se lapădă de Viena, iar ziarele noastre s'au pus să ghicească pe autorul acestui memorand, şi au ajuns la conclusia, că nu poate să fie altul decât numai dl *Dr. Emil Babeş*, cunoscutul împăciuitor al Românilor cu Ungurii.

Domnul Babeş a desmiţit însă imediat ştirea, în ziarele maghiare din capitală, şi a negat, că memorandul ar fi al său; iar pentruca lumea să se convingă, că dânsul are alte vederi şi planuri cu privire la înfiinţarea partidului moderat român din Ungaria, şi-a publicat în foile maghiare din Budapesta proiectul său propriu de program politic, menit să fie supus unei desbateri în conferenţa, care se va convoca din partea dsale atunci când terenul va fi bine pregătit pentru înfiinţarea noului partid.

Am confrontat în mod minuţios cele cuprinse în memorandul dat la lumină din partea ziarului „*Reichspost*" dela Viena şi cele ce le conţine programul politic moderat al domnului Babeş, şi am făcut constatarea, că au şi idei comune, dar au şi idei de însemnată deosebire. E greu deci a spune, dacă sunt eşite din unul şi acelaş condeiu, ori apoi sunt acte deosebite, independente unul de altul. Dar presupunerea unora dintre confraţi, că dl Babeş numai după ce s'a văzut demascat în coloanele ziarului „Reichspost" a compus al doilea program, mai favorabil Românilor, şi l-a dat publicităţii, suntem în măsură a o combate noi înşine, cari am avut cunoştinţă despre programul dlui Babeş, şi am avut în mână un exemplar din el, cu 2—3 săptămâni *înainte* de a se publica memorandul din întrebare în ziarul „Reichspost!" Combinaţia aceasta e deci greşită. Şi nu ştim dacă putem să dăm crezământ şi afirmării pe care o face „Keleti Értesitő", că autorii memorandului ar fi domnii grupaţi în jurul „*Gazetei de Dumineca*", cari în înţelegere cu deputatul Şimleului, Ugron Gábor, ar fi pus la cale compunerea şi împărţirea lui printre corifeii partidului kossuthist. Dacă s'ar adeveri ştirea, ea ar însemna moartea morală, atât a ziarului numit, cât şi a celor ce-l conduc.

Vom publica şi noi, atât memorandul apărut în ziarul vienez şi reprodus de toate ziarele române, cât şi programul moderat al dlui Babeş, — pentrucă deocamdată el este numai al dsale, fiindcă nici o întrunire publică de Români nu l-a acceptat încă de al său, — ca şi cetitorii nostri să le poată studia şi confronta, pentru a-şi croi judecata asupra lor.

Şi credem, că judecata cetitorilor nostri va fi identică cu judecata noastră, care e următoarea: Memorandul e o perfidie, un act de tradare de neam, cu al cărui conţinut nu poate să se identifice nici un Român cinstit. Programul dlui Babeş e însă *discutabil*, şi după unele modificări, prin cari ar trebui să treacă, credem că ar putea fi acceptat de *toţi* Românii din statul ungar. Pentrucă punctul nostru de vedere acesta este: Să nu se facă desbinare, să nu ne împărţim în două partide, numai pentruca să luptăm unii în contra altora, şi pentru a ne scoate unii pe alţii din parlament, spre bucuria altora. Dar şi aşa cum e programul domnului Babeş, se poate că se vor afla Români cari să-l subscrie, fireşte, numai pentruca să se convingă şi ei în timpul cel mai scurt, că nu-şi ajung scopul pe care-l urmăresc, din simplul motiv, că politica maghiară încă nu vrea să ştie nimica de vre-un partid român, nici moderat, nici nemoderat, dupăce după vederile ei, gruparea cetăţenilor în corporaţiuni politice, după naţionalităţi, nu e admisibilă, şi e chiar contrară intereselor statului.

De aceea, ziarul „*Budapesti Hirlap*", cel mai de seamă dintre organele maghiare de publicitate, spunea într'un articol în care să ocupa cu programul dlui Babeş rupt ales, că nici un Maghiar nu *poate să primească programul cu simpatie.* Iar alt ziar maghiar, care stă aproape de guvern, „*Magyar Hirlap*", scria în una din zilele trecute cu privire la acest program următoarele:

„. . . Esenţa nu e aceea, că pretensiunile întrucât sunt moderate, ori exagerate. Esenţa e aceea, că în înţeles de drept public *nu recunoaştem naţionalitate, ca unitate politică.* Partidul nou vine deci în conflict cu această tesă fundamentală a statului naţional, când îşi ia caracterul de *partid român naţionalist*, în titlu şi în pretensiunile din program. Din punctul de vedere al statului naţional *ne este contrară concepţia representată prin această formă de organisare.* Statul naţional respectează drepturile *individului*, drepturile *cetăţeanului* de limbă străină, pe cari i le garantează legea cu privire la limbă, neam şi credinţă religioasă. . . *Nu există însă drepturi pe seama naţionalităţii*, căci numai pe seama singuraticilor cetăţeni au fost garantate drepturi în lege, *nu şi pe seama unităţilor politice!*"...

Fiind deci astăzi în general concepţia *aceasta* dominantă în politica maghiară, cu drept cuvânt se vor întreba Românii, că ce rost are tocmai *acum* înjghebarea unui partid moderat român?

Dăm acum memorandul, care are cuprinsul următor, iar în numărul viitor vom da programul dlui Babeş:

Memoriu.

Istoria ne învaţă, că atunci când o naţiune trăieşte în împrejurări vitrege, dacă fiii ei se înţeleg între dânşii şi lucrează cu devotament spre binele patriei, ei sunt fericiţi şi mulţămiţi, şi fac progrese economice. Din nefericire, pe locuitorii de diferite limbi îi desparte o discordie, care în vremea din urmă să măreşte din ce în ce. Noi cari trăim în mijlocul poporului şi cunoaştem stările naţionale din regiunea noastră, simţim faţă de această discordie o durere sincer patriotică, şi ţinta şi lupta noastră se îndreaptă într'acolo, ca să punem capăt acestei situaţii şi să stabilim concordia frăţească.

Ştim că în tabăra naţionalităţilor sămânţa discordiei a fost fecundată de o mână nevăzută, în loc de a o fi nimicit. Ne-am încredinţat şi despre faptul, că prin aceeaşi mână nevăzută s'au deşteptat în sânul naţionalităţilor dorinţi şi cereri exagerate, cari ar putea şi s'ar dori să devie ucigaşele constituţiei noastre milenare, libertăţii noastre străvechi şi patriei noastre. Noi însă, cari suntem fii credincioşi ai patriei noastre şi membrii naţiunii maghiare unitare şi idivizibile, nu trebue să contribuim, ca constituţia şi libertatea patriei noastre să fie slăbite şi nimicite, pentrucă patria este şi pentru noi un tezaur comun, tot aşa de preţios ca şi pentru orice Maghiar de rasă, imigrat odată cu Árpád, şi datoria noastră patriotică ne impune să trăim pentru dânsa şi cu dânsa, iar când trebuinţa va cere să murim pentru dânsa.

Noi, cari deşi ne ridicăm ca respectători ai constituţiei patriei şi ca membri ai naţiunii maghiare, din punct de vedere al limbii materne suntem totuşi cetăţeni de limbă română, n'avem nici un fel de legături cu ultraiştii şi nu împărtăşim vederile lor. Nu dorim să servim, împreună cu dânşii, aceluiaş scop politic. Noi, fii acestei patrii, *oferim serviciile noastre devotate şi colaborarea noastră frăţească partidului independent şi kossuthist, ale cărui principii noi le adoptăm ca program al nostru*, pe temeiul căruia şi cu ajutorul conducătorilor partidului independist şi kossuthist dorim şi avem de gând să întemeiăm *un partid politic român moderat.*

Seriozitatea lucrului, dar şi gravitatea împrejurărilor actuale, ca şi cumineţenia politică ne impun pentru moment datoria imperioasă, că deşi acceptăm principiile politice ale partidului independist, *totuşi să formăm un partid deosebit şi deocamdată să nu fuzionăm complect cu partidul independist,* ci să pornim într'un cadru independent; *căci dacă am face o d pe acum, în mod neacoperit, ultraiştii naţionalişti, cari şi aşa vor porni în contra noastră lupta cea mai aprigă, ar primejdui succesul nostru politic şi ar smulge fără de vreme influenţii noastre aceea massă mare, pe care contăm în mod absolut şi sigur, prezintându-ne ca trădători ai tradiţiunii. Aceasta ni-ar pune în primejdie succesul politic şi l-ar face cu neputinţă chiar şi pentru viitor.*

Dorim, cu şansa sigură a succesului, ca împreună cu bărbaţii proprii pentru asta, însufleţiţi de aceleaşi sentimente ca şi noi şi împinşi de aceleaşi gânduri, să pregătim terenul în marile masse ale poporului român, pe temeiul principiilor şi intenţiilor sus arătate, şi *începem lupta în contra ultraiştilor, pe faţă şi bărbăteşte — cum ne este datoria patriotică — şi chiar în parlament.*

Dar ca s'o putem face, *avem nevoie neapărată, atât de ajutorul moral al partidului independist, cât şi de un anume sprijin material din partea guvernului coaliţiei.*

In această acţiune politică trebuie să atragem în primul rând pe advocaţi, preoţi şi învăţători, pe proprietarii de pământ şi tinerimea universitară. Ca să atingem această ţintă *trebue să străbatem în două rânduri părţile locuite de Români şi centrele lor mai mari*, să vorbim confidenţial cu conducătorii respectivi, să ne înţelegem asupra tacticii de urmat, şi după aceea — cu consimţământul partidului independist — să aducem în mod public la cunoştinţa ţării proclamaţia partidului nostru politic. Preparativele pentru acest program de partid pot fi sprijinite numai pe calea gazetelor, şi pentru aceasta trebuie agitat în permanenţă. In acest scop *e nevoie, ca noul partid moderat românesc să dispuie de ziarele politice respective, dintre cari un număr de exemplare să se poată distribui gratis celor mai săraci dintre preoţi, învăţători şi proprietari.*

Intemeierea partidului moderat şi popularizarea lui depinde iarăşi de sprijinirea lui materială.

*

Acestea sunt principiile cele mai de seamă, cari ne pun în putinţa de a oferi toată colaborarea noastră partidului kossuthist şi al independenţei ţării, în limitele pe cari le acordă legea desvoltării noastre naţionale. De aceea rugăm, ca în această privinţă să se discute în comitetul partidului independent şi să se ia o deciziune. Dacă partidul independent doreşte să se realizeze propunerile noastre, ne angajăm să le împlinim cu tot devotamentul şi cu sincer patriotism. Dorim să relevăm de pe acuma, că pe baza unei înţelegeri reciproce noi numai atunci putem lucra şi obţinea un rezultat, dacă înţelegerea noastră asupra propunerilor ce facem *îşi va păstra în mod absolut caracterul secret*, căci altfel ultraiştii ar face dinainte imposibilă activitatea şi creditul politic al persoanelor noastre, stigmatizându-ne ca trădători ai poporului nostru, încă înainte de a fi putut începe activitatea noastră şi de a câştiga vre un succes.

Acestea sunt în general principiile principale ale programului nostru. Detailarea precisă a sa urmează — fiind vorba aici de chestii politice speciale — în cele de mai la vale:

I.

Orice mişcare de organizare a noului partid, ori în legătură cu el, porneşte din *Şimleu*, şi va fi condusă de acolo. Aceasta este absolut necesar, pentrucă preşedintele partidului naţional român îşi are acolo reşedinţa. Trebuie deci, dacă va fi nevoie, să începem lupta şi contra lui. Dar şi altfel massa poporului condusă de preoţi şi învăţători prezintă acolo posibilitate sigură de succes.

II.

Organizarea se face *în absolut secret*, şi noi vom conduce exclusiv toată mişcarea, împreună cu acei bărbaţi, pe cari îi vom alege noi. In orice caz confidenţii

trebuie să fie la început, adecă înainte de publicarea unui manifest, foarte puţin numeroşi. *Românii şi gazetele cari se află în serviciul gurernului ori a partidelor coaliţiei nu trebuie să ştie absolut nimic despre lucrul acesta*, căci aceasta ar zădărnici organizarea partidului, fiind îndeobşte cunoscut, că *nici o fiinţă omenească nu poate găsi loc în sufletul poporului, dacă în împrejurările politice actuale se află în serviciul guvernului.* Dar păstrarea secretului mai e absolut necesară şi pentrucă dacă ultraiştii ar afla că suntem în legătură cu vre-un partid coaliţionist, ar căpăta astfel un mijloc de a împiedeca organizarea noastră, *acuzându ne de trădători ai rasei noastre.*

III.

Vor participa la mişcare exclusiv Români aleşi de noi şi independenţi de partidele coaliţioniste: advocaţi, protopopi, preoţi, învăţători, proprietari.

IV.

Bărbaţii necesari organizărei partidului în diversele părţi ale ţărei îi vom alege noi, şi vom face pentru aceasta două turneuri în ţară. Cu ocazia primului turneu vom pregăti elementele, în al doilea vom stabili programul, precum şi locul şi data primei întâlniri.

V.

Programul noului partid se va face cunoscut locuitorilor români ai ţărei de către comitetul executiv, printr'o proclamaţie, ori în forma unui manifest.

VI.

Programul noului partid se ţine în marginele legii naţionalităţilor şi se mărgineşte la următoarele puncte:

1. Punându-se pe terenul programului partidului independent kossuthist, el luptă *pentru independenţa Ungariei, pentru teritorul vamal independent, pentru banca autonomă şi pentru crearea armatei independente.*

2. Ce priveşte relaţiile cu poporul român e de dorit, ca funcţionarii administrativi şi judecătoreşti să cunoască limba poporului din regiunea unde se află.

3. In regiunile locuite de Români să se întrebuinţeze şi funcţionari români, atât în administraţie, cât şi în justiţie.

4. Art. de lege XX. din anul 1848 să se estindă şi asupra şcoalelor şi bisericilor române, în acelaş grad, ca la celelalte confesiuni.

5. Dorim întroducerea cât mai repede a sistemului impositului progresiv.

6. Minimul de esistenţă a unei familii să fie asigurat printr'o lege contra datoriilor de bir ori de altfel. Tot astfel cerem întinderea asigurării muncei şi asupra asigurării bătrâneţei şi întroducerea obligătoare a ei.

7. Aplicarea desăvârşită a acţiunei de salvare a poporului şi realisarea ei în regiunile locuite de Români, pentruca poporul să fie astfel ajutat şi colosala emigrare să fie oprită.

8. Serviciul militar de doi ani.

9. Aplicarea poporţionată a Românilor în slujbele publice, precum şi în ministere şi în justiţie.

Aceste puncte de program pot fi la nevoe modificate, în înţelegere cu conducătorii partidului independent kossuthist.

VII.

Faţă de acestea noul partid cere garanţii, că:

1. *Se va asigura partidului nostru un număr corăspunzător de mandate, şi de oarece vom opune contracandidaţi tuturor deputaţilor români, cari până atunci nu vor fi întrat în partidul nostru, se va sprijini şi ajuta să reuşească candidatul nostru.*

2. Procesele de presă începute în trecut pot împedeca în unele locuri constituirea şi desvoltarea partidului nostru. Ar fi deci de dorit, ca în urma unei propuneri motivate a comitetului noului partid, aceste procese de presă să fie din motive politice sistate, în parte ori total.

3. Dacă noul partid va găsi necesar să-şi păstreze caracterul politic de partid românesc, dorim ca lucrul acesta să fie recunoscut, şi după împrejurări eventualele statute să fie aprobate de guvern.

4. Deşi noul partid stă pe basa programului partidului independent, totuşi e de nevoe — pentru a putea începe cu succes lupta contra ultraiştilor naţionalişti, — ca programul noului partid să fie recunoscut şi să se admită partidului un număr de membri în comisiunile şi biroul parlamentului, proporţional cu numărul membrilor săi.

5. Constituirea noului partid, răspândirea programului său, precum şi funcţionarea sa politică cer, *ca el să capete ajutor moral dela partidul independent şi ajutor material dela guvernul coaliţiei.* De ajutor material are nevoe pentru a organisa partidul, a propaga programul, a ţinea conferenţe şi întruniri, pentru călătoriile bărbaţilor de încredere şi susţinerea a cel puţin două gazete bisericeşti şi lumeşti şi împărţirea lor gratuită.

VIII.

Se înţelege dela sine, că pentruca programul noului partid moderat să poată fi ajutat de inteligenţa poporului nostru, între alţii de învăţători şi preoţi, acestia să nu fie chemaţi la răspundere pentru manifestarea voinţei lor politice, şi în cas că au ajutor de stat, să nu sufere daune materiale.

Noul partid va încheia un acord cu partidul independist, în cas de alegeri parlamentare, pentru fixarea candidaturilor, şi acolo unde nu va pune candidat, populaţia română va socoti de a ei datorie să voteze pentru candidatul kossuthist. La dorinţa comitetului partidului independist, noul partid este gata să sprijine în cercurile în cari kossuthiştii nu vor pune candidaţi, pe candidaţii altor partide constituţionale maghiare.

*

De oarece organisarea unui astfel de partid, *chemat să combată pe ultraişti*, pentru a câştiga pe cetăţenii români ai ţării pentru o nouă direcţie politică patriotică, cere un timp mai lung, şi de oarece trebue folosite momentele politice potrivite, e absolut necesar, ca organisarea mişcării să se înceapă momentan, căci dacă proclamarea noului partid nu se va face într'un moment potrivit, aceasta va strica mai mult decât să folosească acestei chestiuni delicate

Acestea sunt propunerile noastre în această chestiune.

Catehisarea aparţine bisericii. Asupra învăţământului din religiune are să dispună numai biserica, nime altul. Aşa e asta pretutindenea, numai la noi se caută a se face altcum. In senzul acesta au decis şi forurile înalte administrative din Austria, în cazul pe care revista „Candela" din Cernăuţ îl espune după cum urmează: „Parohului din H. i s'a impus să instruesze copiii unei şcoli din parohia A. Acesta ceru dela consiliul şcolar, ca să fie dispensat de a preda acestor copii învăţământul din religiune, pe care ar avea să-l îngrijască parohul din A. Autorităţile şcolare s'au declarat necompetente de a hotărâ în această afacere, deoarece e vorba de predarea învăţământului din religiune în clasele inferioare ale unei şcoli poporale publice, lucru, care se ţine de păstorla sufletească, şi asupra cărui au să dispună *numai autorităţile bisericeşti.* Curtea de administraţie a respins prin sentinţa din 13 Decemvrie 1905 Nr. 13.527 plângerea parohului, şi anume pe temeiul, că de predarea învăţământului de religiune *are să îngrijască biserica şi nu statul* (Art. 17 al legii fundamentale de stat din 21 Decemvrie 1867), apoi pe temeiul, că predarea, conducerea şi supraveghierea nemijlocită a învăţământului din religiune *stă în competenţa bisericii şi nu a statului* (§ 5 al legii din 25 Mai 1868), mai departe, că autorităţile bisericeşti îngrijesc şi supraveghiază predarea învăţământului din religiune (§ 5 al legii şcolare imp. ddto 14 Mai 1869). Deci *numai bisericii îi compete dreptul de a hotărâ în atari cazuri*, cari dintre persoanele clerului ce pot veni în privire, au să predeie învăţământul". Şi natural, adăogăm noi, că iarăşi numai bisericii îi compete dreptul a hotărâ, că religia *în ce limbă* să fie propusă elevilor?

Programa

festivităţilor din incidentul aniversării de 100 ani dela naşterea marelui metropolit Andrei Baron de Şaguna.

Duminecă în 4/17 Octomvrie 1909.

Dimineaţa la orele 9 sânta liturgie în biserica catedrală, împreunată cu parastas pentru odihna sufletului răposatului metropolit, şi cuvântare ocasională.

In aceea zi seara şedinţă festivă, aranjată de elevii seminariului arhidiecesan Andreian.

Luni în 5/18 Octomvrie 1909.

In Reşinariu sânta liturgie, în biserica cea mare, părăstas pentru odihna sufletului răposatului metropolit, şi cuvântare ocasională.

Tot acolo desvălirea bustului fericitului metropolit.

Sfânta liturgie se va începe la orele 9 şi jum. a. m.

La orele 1 după ameazi masă comună.

Amănunte, în privinţa orientărei şi înlesnirei publicului pentru participare la festivităţi, vor urma din partea comisiunilor instituite pentru aranjarea festivităţilor.

Sibiiu, 17/30 Sept. 1909.

Comisiunea consistorului mitropolitan:
Dr. Ilarion Puşcariu, arhim., vicar arhiepiscopesc. *Parteniu Cosma. Dr. Eusebiu R. Roşca. Maleiu Voilean. Nicolae Ivan.*

In preajma centenarului lui Şaguna.

Ah, Andreiu, Tu n'ai murit!
Z. Boiu.

Se apropie ziua din 4/17 Octomvrie, în care, conform circularului Excelenţiei Sale, bunului arhiepiscop şi mitropolit actual, au să se serbeze în toate bisericile din mitropolia ortodoxă română *parastase solemne*, pentru odihna sufletului marelui Arhiereu Andreiu.

Nu cred, ca sărbătorirea acestei memorabile zi, să nu preocupe adânc cugetul fiecărui preot.

Cuvântarea panegirică a Excelenţiei Sale aşteptată cu dor, abună samă se va ceti poporului. Atâta însă, cred eu, că nu e destul. Urmaşii nemuritorului arhiereu, ai marelui Andreiu Baron de Şaguna, au datorinţa a răscoli istoria bisericii, a şcoalei şi a neamului românesc, de înainte cu un secol, înainte de a veni Şaguna la noi, şi a o spune generaţiei de azi, — apoi istoria bisericii, şcoalei şi neamului românesc din timpul de o sută de ani de când Şaguna a venit la noi, — şi făcând comparaţie între două trecuturi, pe baza experienţei să contragă concluzia istoriei bisericii, şcoalei şi neamului românesc din timpul prezent, aducând criterii din faptele măreţe ale nemuritorului Şaguna, şi exclamând cuvintele adevărate *Ah! Andreiu, Tu n'ai murit!*

Istoria unui popor e viaţa lui însuşi; însă nu se poate închipui istoria poporului român fără istoria bisericii sale.

Istoria bisericei române greco-orientale până la Şaguna, e plină de suferinţe amare. Inimicii înverşunaţi mereu au atacat-o, crezând că o vor nimici şi cu ea împreună şi însaşi naţiunea. Biserica ortodoxă sub calvini, a fost expusă primejdiei de calvinisare, dovadă *catehismul calvinesc*, tipărit cu buchi cirile pe româneşte; sub sârbi a suferit temeri de sârbizare, dovadă presiunea asupra preoţimei române, hierotonită sub ierarhia sârbească, de a şi schimonosi numele din „Pop" în „Popovici", din „Bogdan" în „Bogdanovici" etc.

Şcoala veche românească cu „Az", „Buche", care se ţinea în case private sub instrucţiunea *cantorilor* numiţi şi *dascăli*, întroducerea *alfabetului cirilic* pentru instruarea în şcoala românească, încă au fost apucături din partea contrarilor pentru contopirea neamului românesc cu slavii. Cărţile bisericeşti tipărite cu cirile, cu „slavă Tatălui" în loc de „Mărire Tatălui" etc., sunt dovadă, cât ni s'a batjocorit limba românească. Vechea metropolie ortodoxă română îngropată sub Atanasie la Alba Iulia a fost cel mai crud act de umilire a bisericei române greco-orientale. Multe evenimente din trecutul bisericei, şcoalei şi neamului românesc de înainte de venirea lui Şaguna trebuesc scormonite şi spuse poporului nostru în biserici, cu ocaziunea serbărei centenarului marelui Arhiereu.

FOIŞOARĂ.

„Legea românească".

De *Constantin Oancea*, preot.

(Urmare).

Un alt obiceiu păstrat ca normă întregitoare a legii româneşti este ţinerea de a nu se lucra Marţi seara, şi adecă nu se coasă, nu se ţese, nu se toarce. Mai sunt aşa numitele Marţi rele; deşi nu le mai ţin pretutindenea ca odinioară — pentru vremuri tari: I Marţia rea e Marţa din săptămâna albă; a II şi a III Marţi rele sunt cele 2 Marţi din primele săptămâni ale paresimilor, iar a IV Marţi rea e Marţia din săptămâna a 2 după Rusalii. Acest obicei de a se venera Marţia nu îl avem dela Romani, deşi şi Romanii adorau pe zeul Mart, dar ca pe zeul războiului, nu pentru vremuri tari cum îl adorau numai Tracii: Moesii, Geţii, Dacii etc. Adecă la acestea popoare zeul principal era Mart, (Dominus Deorum) zeul ceriului şi al pământului, dela care atârna binele şi răul. La începutul primăverei, la reînvierea naturei, i se făceau serbări mari zeului Mart, împreunate cu jertfe. Acestea serbări dela inceputul primăverei coincid cu Marţile rele din paresimi, precum şi obiceiul cu jertfele ce se făceau la atarii serbări, adecă datina de a aprinde focuri pe dealuri la lăsarea postului de paresimi şi în săptămâna albă, adecă tocmai în preajma zilelor „Marţilor rele". Anume, atunci să adună feciorii din sat în 2—3 locuri înalte, acolo adună lemne şi paie, şi fac focuri mari, de unde în strigături să defaimă fetele cele leneşe, înainte de fiecare strigătură să strigă „alei Mori", poate vre-o provocare la zeul Mart.

„Astfel ne spune Vergiliu că părintele Mart ar păzi ogoarele Geţilor. Ovidiu ne vorbeşte despre Geţi închinătorii lui Mart. Totasemenea numeşe Martialis şi Statius pe Marte zău getic. Din această pricină umbla la cei vechi o tradiţiune că: Mart se născu în ţara Dacilor, Moesilor şi a Tracilor" — (Xenopol. Ist. Rom. p. 13).

Schiţii de asemenea jertfeau zeului Mart „ei nu jertfeau zeilor lor nici temple, nici altare — afară decât lui Mart. Pentru Mart se fac jertfe deosebite, în fiecare district se ridică aproape de locul unde magistraţii ţin judecăţile un templu în modul următor: se adună un mare număr de legături de vreascuri, cari se clădeau pe un spaţiu de 3 stadii de lung şi tot atât de lat, dar de o înălţime mai mică, păstrându se deasupra o suprafaţă plană patru unghiulară etc." Herodot IV. 62, 63. Ist. Rom. Xenopol 35.

Deci acest obiceiu îl aveau şi popoarele Daciei, ca făcând parte din cultura şi ginţa Tracilor, şi ca o moştenire firească dela strămunii nostri Traci ni-a rămas el şi nouă, chiar şi în creştinism, nefiind obiceiu roman, cum s'a susţinut până acum.

Deci, precum ne spune Herodot, în fiecare district aproape de locul unde magistraţii ţin judecăţile — se ridicau temple, adecă în piaţe unde se ţineau de regulă şi târgurile după sărbări, iar dreptatea se rostea în numele zeului Mart. De aci se derivă deci a fi martor, martir a suferi pentru dreptate, a mărturisi un lucru, iar ziua de târg săptămânal şi în ziua de azi se zice zi „de mărturie" în părţile Clujului.

Precum creştinii au o zi în săptămână de sărbare şi odihnă întru venerarea lui Dumnezeu şi a fiiului său, aşa Romanii cei vechi aveau o zi în săptămână întru venerarea Venerei, de unde a venera = a sărba, iar Tracii sărbătoriau o zi în fiecare săptămână întru onoarea zeului Mart. Fiind subjugate popoarele tracice de Romani şi cu timpul contopite, au îmbrăţoşat şi ele cultura şi legea romană, desnaţionalisându se, nu însă fără a lăsa unele amintiri de originea lor tracă. Intre altele a rămas ca o amintire de a nu se lucra Marţi sara, căci până a nu deveni Tracii sub Romani, ei ţineau Marţia ziua toată; primind legea romană au ţinut şi Tracii ziua Vineri, ca zi de sărbare şi precum Traco-Romanii au ţinut acestea 2 zile, aşa le ţin şi femeile române prin moştenire până în ziua de astăzi.

Cu deosebire se ţine cu toată sfinţenia Marţi seara şi Vineri sara în fiecare săptămână, care obiceiu prin moştenire a devenit lege la toţi Românii.

Prin urmare, poporul român sub legea creştină înţelege obiceiurile păstrate din antica lex romana, plus învăţăturile legii creştine (orientale), şi acestea două împreună contopite le numeşte el „legea românească". Chiar şi azi, dacă cineva cutează să toarcă într'o Marţi seara sau să facă pâne într'o Vineri seara, i-se zice că-i păgân şi nu ţine legea românească.

Poporul român sub legea românească înţelege legea cea mai perfectă creştină. Noi nu suntem pur şi simplu de legea greco-orientală, cum sunt grecii, ruşii, sârbii, bulgarii, de cari ne-ar despărţi numai limba, ci noi avem propria noastră lege: „*Legea românească*", formată deodată cu poporul român din extractele culturei romane, adoptste după ideile creştinismului, plus învăţăturile legii creştine, şi acestea ambele contopite şi concrescute într'un corp constituesc legea românească, după care poporul a trăit de veacuri şi trăeşte şi azi.

(Va urma.)

Istoria bisericei române greco orientale sub Şaguna e plină de fapte mari. Şaguna, ca un soare de vară, alungă întunerecul, întemeiază şcoale, tipografie pentru cărţi bisericeşti şi de şcoală, şi restaurează vechea metropolie ortodoxă. Activitatea lui Şaguna trebue arătată cu ocaziunea serbării centenarului, anume: câte şcoale poporale, şcoale medii, şcoale reale, şcoale comerciale a înfiinţat, cum a întemeiat seminarul teologic şi pedagogic, numit după al său nume „Andreian", cum a pus în lucrare organismul constituţional în biserică, dela parohie până la metropolie, câte fundaţiuni a făcut, etc. După Şaguna, până în prezent, cum s'au desvoltat multele instituţiuni culturale, luându-şi un avânt mai mare, dar tot în spiritul lui Şaguna, cum s'au întemeiat diferitele fonduri şi fundaţiuni mai nouă, afară de cele de sub Şaguna, şi cum s'a luptat şi se luptă şi azi biserica română greco orientală contra inimicilor ei, cari chiar azi par a fi mai înverşunaţi, voind a o nimici, şi cu ea naţiunea română. — Toate acestea au să fie amintite, cred eu, cu ocaziunea sărbătoarei acestui centenar.

Mai întâi dar amintirea marelui Şaguna în parohii, şi apoi foarte potrivit va fi şi chiar datori suntem noi preoţii să mergem şi la Răşinari, la desvălirea bustului idolului nostru naţional-bisericesc *Andreiu Baron de Şaguna*, recitând şi cântând: *„Ah! Andreiu, Tu n'ai murit!"*

Galaţii-Oltului, 29 Sept. 1909.

Nicolae Aron,
paroh gr.-or.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. Duminecă, în 3 Oct. n. se va sfinţi biserica din *Rapoltul-mare* (tractul Geoagiului) din partea P. Cuviosiei Sale dlui Dr. *E. Miron Cristea*, ca mandatar arhiepiscopesc.

*

In memoria fericitului Dr. Alexandru de Mocsonyi se va celebra un parastas în biserica română gr. or. din Lugoj Duminecă în 3 Octomvrie st. n. In aceeaş zi la orele 11½ „Reuniunea română de cântări" lugojană va aranja un matineu în pavilonul hotelului „Concordia".

*

Nou comandant al corpului al 4 lea de armată şi general-comandant în Budapesta a fost numit loc.-feldmareşalul Victor *Schreiber*, fost comandant de divisie în Cluj.

*

Controla glotaşilor. Pentru ceice fac parte din gloate, anunţarea obicinuită se face anul acesta în oraşul Sibiiu în 11 Octomvrie n. iar în celelalte localităţi din comitatul Sibiiului în 12 Octomvrie n. totdeauna la orele 8 dimineaţa. Sunt datori a se prezenta în persoană la controlă, ori a se anunţa în scris, toţi cei ce au servit în armata comună, la marină, honvezime, ori în reserva suplinitoare, ori dacă nu au servit nici unde, au bilet de recomandare (coloare roza) ca glotaşi. Absentarea nemotivată dela controlă să va pedepsi cu amendă până la 200 coroane, ori cu închisoare corăspunzătoare.

*

Membrii fondatori ai bisericii gr.-or. din Vârşeţ s'au înscris Dr. Iosif şi Elisaveta *Nedici*, proprietar în Oraviţa-română, plătind suma de 500 coroane.

*

Condamnat. Domnul Gheorghe Nichin proprietar şi editor la „Tribuna" din Arad, a fost aflat vinovat într'un proces de presă, intentat ziarului numit pentru un articol scris din incidentul măcelului dela Panade, şi condamnat la o lună temniţă ordinară şi 200 coroane amendă. S'a dat recurs de nulitate.

*

Petrecerea cu dans ce „Reuniunea femeilor române din Sibiiu" aranjază în 13 Octomvrie n. a. c., promite a fi o plăcută ocasiune de întâlnire pentru inteligenţa noastră. Invitări s'au trimis tuturor membrilor Asociaţiunii şi ai numitei reuniuni. Dacă cineva din greşală nu a primit invitare, să binevoiască a reclama. Ar fi de dorit, ca damele noastre să apară cât mai multe în costumul naţional. Loje se pot prenota la prezidenta reuniunii, doamna Maria Cosma. In ziua petrecerii biletele se vor vinde în odaia nr. 3 dela hotelul „Impăratul Romanilor" şi seara la cassă.

*

Răpaus dominecal complet. Comercianţii sibieni atât din cetate, cât şi din suburbii, au luat hotărârea laudabilă de a-şi ţinea ziua întreagă de Duminecă prăvăliile închise, începând cu Dumineca viitoare. Publicul este învitat să se îngrijească de cumpărături în zilele cele de lucru.

*

† **Alexe Verzea**, preot gr. or. român în Satulung, după o viaţă plină de muncă cinstită şi zeloasă săvârşită spre binele familiei, a naţiunei şi mai ales a strămoşeştei sale biserici, în anul al 75 lea al vieţii, al 44-lea al fericitei sale căsătorii şi al 36-lea al evlavioasei sale preoţii, fiind împărtăşit cu sfintele Taine, învins de durerile unui greu morb, a adormit în Domnul Marţi în 15/28 Septemvrie la 5 ore dimineaţa. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost înmormântate Joi în 17/30 Septemvrie a. c. la 10 oare a. m. din casa proprie. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Şcoala industrială, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregăteşte şi *odăjdii*, aplicând şi la acestea numai motive originale româneşti. Materialul ce se întrebuinţează la pregătirea odăjdiilor e de calitatea cea mai bună. Preoţii nostri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuinţă de odăjdii s'ar adresa cu comandele lor către şcoala amintită (Sibiiu, Str. Schewis nr. 15). Suntem deplin încredinţaţi, că cu odăjdiile pregătite de şcoala industrială vor fi mulţămiţi, fiind şi mai frumoase şi mai durabile ca cele confecţionate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câştig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecţionarea de ornate bisericeşti nu umblă după câştig, scopul ei este a da ocasiune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase şi trainice şi a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atenţiunea din partea preoţimii noastre de ambele confesiuni.

*

Pentru cei ameninţaţi de foamete. Mai mulţi deputaţi fruntaşi ruşi, între cari şi Miliucov, şeful partidului constituţional-democrat, au fost primiţi în audienţă de Stolipin. Deputaţii au naintat o petiţie, în care guvernul e rugat să cumpere bucate din noua recoltă, în preţ de 100 milioane de ruble, pentru a fi distribuite în guvernamentele ameninţate de foamete. Ministrul Stolipin a răspuns, că va aduce petiţiunea în deliberarea consiliului de miniştri.

*

In amintirea anexării. Foaia oficială anunţă, că Monarhul nostru a dispus baterea unei medalii comemorative pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Medalia o vor purta toţi funcţionarii publici din cele două provincii, ofiţerii şi diregătorii militari din al 15-lea corp de armată, în sfârşit funcţionarii ministeriului comun de finanţe. Distribuirea medaliei, făcute din bronz, se va face în zilele cele mai deaproape.

*

Din Treblitz (cercul Halle) se scrie, că femeia unui lucrător de acolo a născut copii gemeni, dintre cari unul e un băieţel cu barbă plină rotundă.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" cu prilejul sărbărilor ce se vor ţinea în cursul lunei viitoare în Sibiiu, după toată probabilitatea va aranja Duminecă, în 17 Oct. a. c. un concert în stil mai mare în sala mare dela Gesellschaftshaus. Dirigent actual el corului Reuniunii este dl prof. semin. Timoteiu Popovici.

*

Expoziţia de vite, pe care „Reuniunea agricolă română din comitatul Sibiiu" era s'o aranjeze în Săcel, din cause neatârnătoare de voinţa Reuniunii, nu se va aranja în Săcel, ci în comuna Marpod (cercul Nocrih), anume Duminecă la 24 Oct. n. c. La expoziţie să admit vitele locuitorilor din comunele Marpod, Ilimbav, Alţina, Chirpăr, Nocrih, Hosman, Cornăţel, Cichindeal, Săsăuşi şi Fofeldea. Comisia economică a comitatului Sibiiu a urcat subvenţia ce o dă pentru premii la 300 cor.

*

Intâia aniversare a regatului bulgar. Se scrie din Sofia: Consiliul de miniştri a hotărât, ca ziua proclamării independenţei bulgare, în 5 Octomvrie, să fie o zi de sărbătoare naţională. Intâia aniversare a proclamării se va serba în prezenţa familiei regale la Tirnova, în vechiul oraş de încoronare, precum şi în Bulgaria întreagă cu deosebită solemnitate.

*

Mulţămită. Pentru zidirea bisericii române gr. or. ort. din Teuţiu, protopresbiteratul Alba-Iulia, au binevoit a contribui următoarele comune, şi anume: *Ighel* ca 29 cor. 80 fil. *Tibru* cu 17 cor. şi 10 fil şi *Craiva* cu 26 cor. 10 fil. Li se aduce şi pe calea aceasta cea mai sinceră mulţămită. Teuţiu, 10 Septemvrie 1909. *Dionisie Popoviciu* paroh, *Vasile Haneş* epitr.

*

Procesul dela Agram. In procesul acesta de înaltă tradare au vorbit opt apărători. Câte unul a vorbit o zi întreagă, ba şi două zile. Terminul pentru pronunţarea sentinţei nu este încă statorit.

*

Urcare de capital social. „Cassa de păstrare din Sălişte" lângă Sibiiu, a decis în adunarea sa generală estraordinară, ţinută în zilele acestea să-şi urce capitalul social dela 26 de mii la 150 de mii coroane.

*

Fidanţare. Dşoara Maria *Popea*, fiica fostului profesor în Braşov Ioan Popea, s'a fidanţat cu dl Robert *Marks*, dirigent de bancă în Berlin.

*

Pentru votul universal şi în contra stăpânirii coaliţiei s'a făcut mari demonstraţiuni pe stradele Budapestei. Mai mulţi socialişti au fost răniţi de poliţişti număroşi.

*

Pretrecere în Turda. Meseriaşii români din Turda învită la petrecerea de cules de vii ce să va avanja Duminecă în 17 Octomvrie st. n. 1909 în sala cea mare dela „Hotelul Elisabeta" din Turda. Inputul la 7 ore seara. Comitetul aranjator.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Nicolae Cărpenişan, paroh (Răhău), soţia sa Rozalia n. Cătană şi copii lor Nicolae, stud. gim., Aurelia, abs. a şcoalei civile, Romul, stud. gim. şi Eugenia, elevă a şcoalei civ., în total 1 cor. 20 bani; Victor Gergel, învăţăcel cismar (originar din Buriu) 1 cor.; Toma Dragoman, primar (Cichindeal), 20 bani; Vasile Demian, dep. diet. (Brad) 50 bani; Ioan Dragoman, înv. (Ilimbav), 20 bani şi Vic. Tordăşian, prez. 10 bani.

*

Natura aduce omenirei mari servicii dându-ne mijloace de ajutor contra atâtor suferinţe. Unul din cele mai bune mijloace cari le îmbie e unsoarea de ficat, care totuşi are prin mirosul greţos un defavor. Totuşi în forma *„Emulsiunea lui Scott"* unsoarea de ficat e gustoasă şi uşor de mistuit, ca smântâna şi toate însuşirile puternice de vindecat ale unsoarei de ficat nu numai că le conţine. Emulsiunea lui Scott, care n'ar trebui să lipsească din nici o casă. Se poate cumpăra în toate farmaciile.

Adunarea generală a „Asociaţiunii".

Programul

festivităţilor ce se vor aranja din prilejul adunării generale a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român".

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeţilor. Seara de cunoştinţă la orele 7 şi jum. în „Restaurantul Brote" (Palatul arhidiecesei).

Marţi, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 8 şi jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) şi în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului.

La orele 10 şi jum. a. m. şedinţa I. a „Asociaţiunii" în sala festivă a „Casei Naţionale". Imediat conferenţa dlui Ioan *Agârbicean*.

La orele 1 şi jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum" (Str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituţiunilor culturale româneşti din Sibiiu: Catedrala, Muzeul „Asociaţiunii", Şcoala de industrie etc.

La orele 8 seara concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiiu", în sala dela Gesellschafthaus.

Mercuri, 13 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 10 a. m. şedinţa II. a „Asociaţiunii" în sala festivă a „Casei Naţionale".

La orele 4 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor ştienţifice literare.

Conferenţa dlui Dr. V. *Branisce* „*Despre Alesandru de Mocsonyi*". Impărţirea premiului „Andreiu Murăşan".

La orele 8 seara petrecere cu dans aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu" în sala dela „Gesellschaftshaus.

Spre orientare anunţăm, că *Joi* sara, în 14 Octomvrie se va representa în teatrul orăşenesc *„Jertfa"*, dramă într'un act de dl Miclescu şi *„Şezătoarea"* dlui Tib. Bredicean.

Ceice doresc să fie încuartiraţi la *Hotel* (Römischer Kaiser, Neurichrer, Mihai, Smidt, Barbu) sunt rugaţi, *să-şi angajeze sânguri de timpuriu* camerele necesare. Ceice prefer a fi adăpostiţi în cuartire particulare, binevoiască a să anunţa cel mult până la *5 Octomvrie nou* la dl *Romul Popescu* funcţionar la *Albina*, în Sibiiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 coroane tacâmul precum şi pentru producţiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. á 1 cor. — să pot procura la cassierul dl *Eugen Vancu* în birourile „Asociaţiunii" în zilele 10—13 Octomvrie st. n. Onoratul public este cu existenţă rugat să binevoiască a *să anunţa din bună vreme, mai ales pentru banchet.* Eventuale informaţiuni să pot cere dela biroul „Asociaţiunii". (Cassa naţională, Stadtpark). *Comitetul aranjator.*

Declaraţia dlui Dr. E. Babeş.

La încheierea foii primim dela dnul Dr. E. Babeş scrisoarea următoare:

Onorată redacţiune! Umplându-se presa de aici şi chiar şi cea din România cu unele ştiri despre înjghebarea unui partid aşa numit *„moderat român"* şi în legătură cu acest obiect cu o legiune întreagă de ştiri false, referitoare la persoana şi acţiunea mea cunoscută, pentru orientarea publicului nostru mă simţesc dator a da unele deslusiri, ca atitudinea mea, totdeauna corectă, să nu apară într'o lumină falsă, conform intenţiunilor adversarilor mei.

Este cunoscut, că eu în cele politice având nişte vederi deosebite de partidul naţional (mai vârtos în privinţa modului de procedere), conform convingerilor mele consider de salutară formarea unui partid politic, care pe lângă susţinerea şi formularea precisă a esigenţelor meritorice caută posibilitatea unei cooperări cu elementele democratice şi loiale ale naţiunii maghiare, fiind convins, că numai cu ajutorul acelor elemente vom fi în stare a ne asigura interesele mari, pentru cari cu toţii luptăm.

Pentru a informa şi pregăti publicul maghiar la această conlucrare, respective apropiere — de o parte caut prilej de a susţinea contact amicabil cu factorii vieţii politice şi cu presa maghiară, de altă parte ţin de lipsă a paralisa ţinuta esagerată, de multeori agresivă şi vătămătoare a unor ziare de ale noastre, pentru a nu conturba procesul atât de greu al împăciuirii.

Spre acest scop am ţinut aici în Budapesta o conferenţă în cerc mai îngust pentru a stabili programul fiitorului partid, pentru casul, dacă împrejurările politice ar recere întrarea în acţiune a partidului, ceeace în *împrejurările actuale nu ni s'a părut lucru oportun.*

Intenţiile noastre însă au fost conturbate prin un *memorand* publicat în ziarul vienez *„Reichspost"*, sub firma falsă a programului partidului moderat, atribuit (fără nici o basă positivă sau logică) mie şi consoţilor mei de principii.

Am grăbit a desminţi în toate ziarele însinuarea, pentru noi compromiţătoare, că am sta în serviciul unui partid maghiar şi anume în cel al partidului kossuthist.

Imi permit deci a vă aclude proiectul programului nostru, din care tot omul cu judecată normală uşor va putea constata corectitatea absolută a năzuinţelor noastre, de altă parte deosebirea esenţială între acest program şi memorandul publicat în „Reichspost", prin care ne-am văzut îndemnaţi a ne publica programul, voind a împedeca şi prin aceasta mistificarea intenţiunilor noastre curate, neescepţionabile din punct de vedere al corectităţii politice.

In cunoştinţa imparţialităţii Dv. — vă rog a-mi publica aceste şire, fiind cu deosebită stimă

Budapesta, în 29 Oct. 1909.

Dr. E. Babeş.

Cea mai îndărătnică tusă

şi alte boale de piept, de cari are să sufere, tinăr şi bătrân, se uşurează şi vindecă repede prin *„Emulsiunea lui Scott"*. Deja puţine dose vă vor convinge spre mai marea Dvoastre mulţămire despre aceasta.

Excelentul efect al

Emulsiunea lui Scott

se basează pe curăţenia şi puterea de hrană a tuturor părţilor ei constătătoare şi a prelucrării acelora după experienţele lui Scott, fiind făcute uşor de mistuit şi pentru cel mai slab stomac.

Emulsiunea lui Scott

e neîntrecută şi trece ca Emulsiune model. 5 (330) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 927/1909. [357] 1—3

Concurs repetit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohi5 de clasa III, **Şpălnaca**, protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta nou concurs cu termin de 30 zile deła prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate ţu coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porţiunea canonică, cu toate accidenţiile ei, şi a se şti că dela 25 familii felderile de cucuruz şi zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnutului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Kükülővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sárbătoare la biserică cu ştirea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra şi cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 961—1909 [352] 1—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Iulie a. c. Nr. 8002 Bis. prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Nadişul-român** cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a şi aşterne supliciie de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a se presenta în timpul şi modul prescris în Regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din aceasta parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Cluj, 31 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu,
protopresbitdr.

Nr. 448—1909. [353] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuua **Rimeţ Sat**, se excrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul 600 cor. (400 cor. din repartiţie iar 200 cor. dela stat, asignaţiune veche), cuartir şi lemne de foc, iară după alegere întregirea complectă a salarului se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul susindicat, îndatorându-se alesul învăţător a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 15 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în contelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 530/1909. (354) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 2-lea, dela şcoala română gr. or. din **Balomir**, devenit vacant prin penzionarea învăţătorului, prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Până la 1910, 1 Iulie salariul în bani 600 cor. Pentru cuartir, bani în sumă de 100 cor. Pentru lemne de foc, un stângin de lemne sau preţul acestuia în bani 20 cor. Dela 1910, 1 Iulie salariul complet conform legii, Art. XXVII din 1907.

Concurenţii au a-şi înainta cererile conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, în termin arătat şi a să prezenta la sfânta biserică pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi ritualul bisericei, fiind îndatorat cel ales a instrua elevii, şi a cânta cu ei la sfânta liturghie regulat.

Cuincuenalul se va da numai după 5 ani de serviciu la această şcoală socotit dela ziua alegerii.

Să notează că la acest post vor fi preferite învăţătoare de cari au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale şi au 4 ani de pedagogie, fiind în stare a propune în mod sistematic lucrul de mână la fetiţe a căror nu măr e mai mare ca la băeţi.

Orăştie, la 6 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiterul gr. or. al Orăştiei în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 540/1909. (355) 1—3

Concurs.

Pentru istituirea unui capelan lângă parohul neputincios Simion Ghibu, în parohia din sus, de clasa a II a din **Pianul de sus**, în urma decisului consistorial din 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt jumătate din venitele în tab. B. pentru dotaţiunea dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral al Sebeşului şi înainte de alegere a să presenta în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Pianul de sus, 13/26 Dec. 1909.

Comitetul parohial:

Ioan Fleşeriu
preşed. ad. hoc.

Ioan Cionca
notar.

Vidi: **Sergiu Medeanu**
protopresbiter.

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultaţiuni în Karlsbad, Haus „Amelist".

(320) 9—12

Să primeşte

un învăţăcel

la

Nicolae N. Ţintea
comerciant.

Săliştе (com. Sibiiului).

(339) 3—9

Aviz.

P. T. domni acţionari ai „Luminei" sunt poftiţi să plătească rata a II-a de 20% din preţul acţiunilor subscrise, care a fost scadentă la 1 August 1909.

Solvirea ratelor următoare s'a statorit astfel:

Rata III—10% la 1 Nov. 1909.
Rata IV—20% la 1 Febr. 1910.
Rata V—20% la 1 Iuliu 1910.

(341) 2—3 **Direcţiunea.**

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 2—10

Albituri

pentru

Domni şi Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate, : : întotdeuna cele mai nouă, liferează : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(332) 3—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 34—52

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger"

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin"
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 2—26

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Libraria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 25—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 5—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

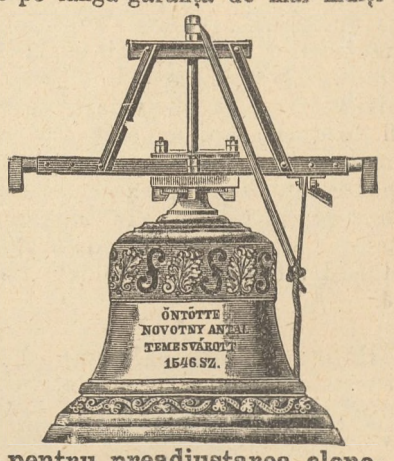

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.